

Tá ið fyrsta sunnudags-røðan varð hildin

Fyrsta ferðin, at lögmaður helt røðu í løgtinginum sunnudag, var í 2001, tá ið Anfinn Kallsberg greiddi frá trupulleikunum í samráðingunum við dansku myndugleikarnar um føroyskt fullveldi, og tá ið lögmaður boðaði frá, at landsstýrið ætlaði at skerja ríkisveitingina við einum triðingi

Jóannes Hansen

Síðani stýrisskipanin varð broytt, og tað varð loyvt at seta tingið Ólavsøkudag, hóast hann er sunnudagur, so er tað eina ferð komið fyrri, at Ólavsøkudagur var sunnudagur. Tað var í 2001.

Ta ferðina var tað Anfinn Kallsberg, sum var lögmaður og helt síðstu løg-mansrøðuna í fyrra skeiðnum hjá fullveldissamgonguni. Tað er mangt, sum broytist á mansins ævi, og í politikki er tað eitt langt tíðarskeið frá sunnudegnum 29. juli 2001 og fram til næsta 29. juli, ið fellur á ein sunnudag – 29. juli 2012.

Síðani løgtingsvalið 29. oktober 2011 hevur samgongan verið í Danmark og samráðst við stjórnina um møguleikan at hækka ella dagføra ríkisveitingina. Tað fer Kaj Leo Holm Johannesen lögmaður ivaleyst at nerta við næsta sunnudag.

Sunnudagin 29. juli 2001 – ella fyrsta sunnudagin, tá ið løgmansrøðan varð hildin - var høvuðsmálið í røðuni hjá Anfinni Kallsberg spuringurin um fullveldi.

Lögmaður orðaði seg millum annað soleiðis:

Samráðingarnar við dansku stjórnina um ein sáttmála, ið skipar Føroyar um eitt land við fullveldi í frælsum felagsskapi við Danmark, slitnaðu tann 26. oktober 2000.

Orsøkin var, at danska stjórnin bæði skrivliga og munnliga boðaði frá, at hon viðurkendi ikki føroyingar sum tjóð við sjálvsavgerðarrætti. Harvið var ósemja staðfest um sjálvt støðið

undir samráðingunum, hóast sáttmálauppskot landsstýrisins beinleiðis í innganginum orðar hendan veruleika. Ongin ivi valdar heldur um tjóðarrættindi føroyinga millum føroyingar og politisku skipanina í Føroyum.

Landsstýrið gjørdi tí av at leggja fram eitt uppskot til eina felags fráboðan til ST um støðu føroyinga sum tjóð, har danska stjórnin viðurkennir, at føroyingar sjálvir gera av at skipa sítt eigna ríki.

Danska stjórnin sýtti fyrri hesum og førði fram, at Danmark var eitt eindarríki, har allar avgerðarrættur liggur hjá Fólkatunginum.

Síðani boðaði landsstýrið frá, at ein einvegis fráboðan fór at verða send ST um tjóðarrættindi føroyinga, og at føroyingar sjálvir á fólkaatkvøðu skuldu gera av, um Føroyar skulu skipast sum fullveldisríki.

Landsstýrið fer ongantíð at gera nakra avtalu, sum ikki byggir á fólkarættin – t.e. tjóðarrættindini og sjálvsavgerðarrætt føroyinga. Tískil slitnaðu samráðingarnar.

Landsstýrið boðaði 1. februar í ár frá, at fólkaatkvøða um sjálvstýri Føroya fólks skuldi verða 26. mai 2001 við hesum innihaldi:

Øll málssøki skuldu verða lögð undir føroyskt málssræði í seinasta lagi 2012.

Ein búskapargrunnur skuldi verða settur á stovn, til tess at tryggja eina tryggja skiftisskipan.

Heildarveitingin úr Danmark skuldi minkast eftir eini skipaðari ætlan.

Fólkaatkvøða um at skipa Føroyar

sum fullveldisríki skuldi verða í seinasta lagi í 2012.

Av tí at danska stjórnin tulkaði fólkaatkvøðuna, sum eina endaliga atkvøðu um fult sjálvstýrið her og nú, um føroyingar atkvøddu ja, og eina innliman í danska ríkið, um føroyingar atkvøddu nei, helt lögmaður, at fólkaatkvøðan var ov vágin. Varð úrslitið eitt nei, metti lögmaður, at vandi varð fyrri, at danska stjórnin fór at staðfesta hetta sum eina innliman og fráboða ST hetta.

Tí varð fólkaatkvøðan avlýst. Lögmaður fer ongantíð at medvirka til at innlimma Føroyar í danska ríkið.

Í staðin er ætlan nú samtykt í Løgtinginum, og arbeitt verður við at fremja hana í verki. Samtyktin staðfestir, at føroyska tjóðin hevur sjálvsavgerðarrætt sambært fólkarættinum og tí sjálf ger av, hvussu Føroyar verða skipaðar stjórnarrættarlaga. Samtyktin leggur somuleiðis fast, at farið verður undir at taka fult ræði og ábyrgd av landinum, at minka heildarveitingina burtur og at stovna Búskapargrunn Føroya.

Samráðingarnar við dansku stjórnina hava tó ikki verið til fánýtis, tí vit hava fingið eina greiða mynd av støðuni hjá dansku stjórnini og Fólkatunginum.

Tað er lögmanni púra greitt, at tungongdin ikki verður løtt og so skjót, sum vit vildu ynskt, tí danska stjórnin vil ikki samstarva. Tvørturímóti ger hon tungongdina so trupla sum gjørligt og leggur allar hugsandi lögfrøðiligar og politiskar fótonglar.

Tann tá 53 ára gamli Anfinn Kallsberg helt sína síðstu løgmansrøðu í fyrra valskeiðnum hjá fullveldissamgonguni ein sunnudag

Tí ræður um hjá okkum at vísa hegni og úthaldni, tí vit koma á mál.

Roynt hevur verið at fingið fund í lag við dansku ríkisstjórnina til tess at leggja eina ætlan fyrri, hvussu farast skal fram, so øll málssøki koma undir føroyskt ræði.

Hetta hevur ikki eydnast, og tí hevur landsstýrið skrivliga boðað dansku stjórnini frá, at danska heildarveitingin skal minkast við 356 mió. kr. í 2002, samsvarandi við at skúlamál og almenn forðing verða yvirtikin sambært grein 2 í heimastýrslógini. Samstundis er fráboðað, at á uppskotinum til lögtingsfíggarlóg fyrri 2002 verður heildarveitingin á inntøkujáttanini sett til 626 mió. kr.

Stutt eftir Ólavsøku verður lagt fyrri tingið uppskot um Búskapargrunn Føroya, ið m.a. skal virka sum skiftisgrunnur, so at búskapargongdin móti føroyskum fullveldi verður væl skipað og trygg.

Sjálvstýrisætlan samgongunnar skal standa sína roynd í fyrri parti av hesi tingsetu.

Vit hava sett okkum fyrri at yvirtaka fleiri málssøki áðrenn 1. januar 2002.

Fleiri av hesum málum krevja semju millum føroyskar og danskar myndugleikar.

Mangt er, sum bendir á, at danska stjórnin ikki ætlar at gera sítt til, at partarnir semjast so málssøkini koma undir føroyskt málssræðið innan fyrri tíðarfreistina í lögtingssamtyktini.

Harumframt er longu staðfest, at danska stjórnin ikki er sinnað at samráðast um yvirtøku av lögregluni, hóast talan er um B mál, ið sambært heimastýrslógini kann yvirtakast eftir samráðingar. Hetta, metir lögmaður, er álvarsligt, og enn eitt tekin um, at danska stjórnin tilvitað forðar tungongdini í sjálvstýrismálinum.

Tað kann tí gerast eitt trupult heyst í samskiptinum millum danskar og føroyskar myndugleikar.

Arbeiðið í grundlógarnevndini, ið hevur verið umfatandi og víðskygt, er komið so væl áleiðis, at eitt fyribils uppskot til grundlóg fyrri Føroyar er gjørt, og verður tað viðgjørt í nevndini í løtuni.

Hetta var brot úr røðuni hjá Anfinni Kallsberg, lögmanni, í tunginum sunnudagin 29. juli 2001.